

LA VIOLINADA, L'ACORDIONADA I LA TROBADA DE PANDEROS QUADRATS

Tres maneres de fer esdeveniments de música tradicional a la Garrotxa

Francesc Tomàs Aymerich "Panxito"

Acordionada de Tortellà.

Argelaguer és un poble força tranquil i no gaire gran. Hi passa un riu que precisament porta el nom de Fluvià i una via romana que ja té vuit carrils i que es diu Ànnia. Més amunt hi ha Tortellà. Tortellà és més gran però s'hi ha d'anar passant per Argelaguer, que és on cal comprar el pa. Ara que a Tortellà, com podria semblar que indica el nom del poble, hi fan bons tortells i algunes altres especialitats com ara culleres de boix, cadires i més coses. Potser el que més sorprèn de Tortellà és que és l'únic poble de la Garrotxa que pot presumir d'un bonic «passeig marítim». D'allí és d'on es pot veure el monument a les molt especialment famoses xiruques (que, per cert, va inventar un de Tortellà).

Tortellà i Argelaguer formen part d'una mena de mancomunitat que

només es manifesta com a Zona Escolar Rural, la de la Vall del Llierca, junt amb Montagut i Sant Jaume. Montagut comparteix municipi amb Oix, a l'Alta Garrotxa: tot un escenari de músics de muntanya i contrabandistes nascuts de les carlinades. A Sant Jaume hi viu i treballa en el seu taller un important constructor i comerciant de gralles i altres instruments que havia estat músic d'un conegut grup de folk. A Argelaguer n'hi ha dos més, al costat d'una bona colla de col·legues sonadors més o menys joves vinculats amb el «tradi» i d'altres que encara aniran sortint de l'ou.

On ja fa temps que van sortir de l'ou és a Tortellà. Diverses generacions de nissagues de músics van fer molta feina a la comarca i arreu. S'explica que hi va haver un

moment que hi havia quatre orquestres funcionant alhora. Actualment encara hi ha molts músics, actius i jubilats, que tenen vincles amb Tortellà. Alguns hi viuen, d'altres hi han nascut o hi tenen la família. D'altres, però, són «nouvingsuts», de diversos orígens i maneres de fer. Amb tot això, i de mica en mica, noves dinàmiques culturals han anat apareixent i creixent al costat de les estructures festives i socials més arrelades.

Aquí encara hi és molt present la petjada d'en Peret Blanc, d'en Fonso de Lliurona i altres herois de la festa. Músics d'aquells que repetien la tonada preferida tants cops com calgués, que no tenien hora d'acabar malgrat haguessin d'empalmar i caminar sis hores per tornar a casa, i sobretot, que ho feien «sense solfa», aplegant

admiracions i menyspreus de forma simultània, segons la ballera, les orelles i el cap de qui els jutjava.

Ara fa uns pocs anys, gairebé alhora, els de Tortellà van pensar que estaria bé fer una trobada d'acordions i els d'Argelaguer van empecar-se una violinada i també una trobada de panderos quadrats. Les convocatòries han resultat re-

L'Acordionada es fa el darrer cap de setmana de setembre, dura un dia sencer i entre els seus actes s'hi compten uns tallers d'acordió diatònic per dos nivells, una cercavila, un dinar popular, la cantada de corrandes de llevant de taula, una mostra popular a l'escenari a la plaça, tot seguit un ball i per acabar es pot tocar en escenari lliure amb format obert i impro-

en Jordi Forga i en Xavier Pallàs com a caps visibles, entre d'altres voluntaris.

La darrera edició de l'Acordionada de Tortellà es va fer el dissabte 26 de setembre de 2009 i va ser tot un èxit. En aquest cas per primer cop es va programar un acte previ. El divendres a les deu de la nit el grup Stukat del Bolet, format per 9 joves garrotxins d'entre 13 i 17 anys d'edat, va protagonitzar un concert al Casino. Amb aquest acte es pretenia acostar encara més el públic jove a la trobada, objectiu que es va aconseguir del tot. Si bé és veritat que dins la colla dels geganters i grallers hi ha gent de totes les edats, molt especialment joves, i que s'impliquen a la festa només pel fet de pertànyer a una entitat del poble, també és cert que s'hi van desplaçar alguns altres dels pobles veïns. Molts dels seguidors d'aquesta formació es coneixen dels instituts, d'altres tenen amistat perquè han participat plegats a les Colònies d'Arsèguel, i uns quants més perquè són balladors de l'Esbart Marboleny, entitat que s'encarrega de mantenir viu el Ball de Cintes de les Preses, i amb la qual col·labora estretament Stukat del Bolet.

L'endemà a les 10 del matí van començar els tallers i aleshores tots els actes es van desenvolupar enmig d'un ambient festiu, i gràcies a l'entusiasme del nombrós grup de col·laboradors es va poder finançar perfectament tot plegat amb el complement de la panera, feta amb el que la gent del poble havia aportat.

La Violinada ha anat creixent en durada, i aquesta darrera edició s'ha fet des del divendres 19 a la tarda fins al diumenge 21 de febrer. Normalment és el segon cap de setmana de febrer. Durant aquests dies s'ha fet una projecció amb col·loqui d'un documental d'etnomusicologia, una xerrada amb músics veterans de la zona, nou hores de tallers de violí, una lliçó magistral col·lectiva, un taller

SALVADOR PALOMAR

Judith Cohen i la seva filla Tamara tocant els panderos quadrats (portuguesos) a la trobada d'Argelaguer (Garrotxa), el 2007.

Violinada a Argelaguer.

eixides, amb alguns punts en comú i algunes diferències de concepte, però, en tot cas, amb molta música tradicional. La bona presència de públic és comuna, i el caire popular i participatiu, una constant. Els organitzadors d'aquests esdeveniments han fet una entitat amb la idea d'unir esforços pels objectius comuns, però mantenint l'autonomia i el tarannà de cada lloc i trobada.

visat al cafè. La participació de la gent del poble és molt alta i hi conviden expressament acordionistes d'altres comarques, que hi participen de manera entusiasta. Els tallers els fan en Pere Pau i la Guida. Del ball folk se n'encarrega un grup especialitzat. Membres de diverses entitats com els dels gegantets hi col·laboren amb entusiasme. Al capdavant de l'organització hi ha un bon equip amb

de dansa, dos àpats comunitaris, una cantada de corrandes, una mostra popular i dos concerts-balls de vespre, amb grups locals i amb convidats, acabant amb escenari obert. També hi és present el ball de la Maniera, com a lligam amb la pràctica d'en Peret Blanc i els seus contemporanis. La comissió organitzadora, formada per Anaís Falcó, Guillem Ballaz i Panxito, també s'ha fet associació i s'ha iniciat un procés d'articulació amb les trobades de violí tradicional que hi ha a altres indrets del món. Han visitat Argelaguer mestres d'Occitània i Països de França com Joan Claudi Arrosères, Gabriel Lenoir i Christian Pacher, que han animat els tallers al costat dels mateixos organitzadors. L'edició del 2010 ha quedat marcada per la presència d'Es Revetlers, de Mallorca, que han arrossegat un bon nombre de balladors i seguidors de la seva música. L'esdeveniment queda complementat amb unes visites guiades pel poble i l'entorn i una petita fira d'artesanies.

La tercera convocatòria anual és la Trobada de Panderos Quadrats, també a Argelaguer, a començaments d'octubre. El motor d'aquesta trobada és el tàndem format per Guillem Ballaz i Marta Rius. En aquest cas es proposa una jornada festiva de treball, i el primer any es van sentir ponències d'especialistes com Salvador Palomar, Mauricio Molina i Judith Cohen. La gent dedica el dia a aprendre tonades de cançó de pandero, fer i rebre propostes de recuperació de tècniques i ritmes, i també a experimentar amb la construcció de l'instrument i aprofundir en la història i l'organologia. Això es fa coincidir amb una jornada de la lliga nacional de glosa, en xarxa amb aquesta comunitat articulada entorn al Cor de Carxofa i llista de correu electrònic «glosa». D'aquesta manera s'aconsegueix que la trobada de panderos quadrats, que en un principi sembla un instrument un pèl especialitzat, tingui una culminació del tot espectacular i participativa. Gràcies a aquesta trobada

uns quants joves del poble han quedat enganxats a la improvisació oral.

De trobades d'acordions ja n'hi ha més, però aquesta té un encant especial i una gran qualitat en la seva dinàmica festiva. De trobades de violí popular i de panderos quadrats no n'hi ha d'altres al país. Pel que sabem nosaltres, les d'Argelaguer són úniques, de moment. És molt aconsellable visitar aquests tros de comarca i fer coincidir la visita amb una d'aquestes trobades de música tradicional.

Per arribar a la zona amb transport públic hi ha els autobusos de la Teisa, amb sortides des de Vic, Fi-

gueres, Banyoles, Girona i Barcelona. Hi passa l'A-26, que no és de peatge. Hi ha diverses ofertes de turisme rural, i en el cas de la Violinada, per als violinaires participants als tallers, hi ha una iniciativa d'acolliment voluntari per part dels veïns, i una altra de compartiment de cotxes per part dels mateixos participants. Cada una d'aquestes festes aplega entre 100 i 300 persones segons cada cas, i es preparen uns arrossos i fideuades que ja comencen a tenir certa fama. Cal completar l'estada a Argelaguer i Tortellà amb una visita a les Cabanes d'en Garrell, al torrent de Can Sis Rals, una incomparable mostra d'arquitectura popular efímera coneguda arreu del món.

Referències a la web:

Portal de la Violinada <http://www.laviolinada.org/>

MySpace de la Violinada <http://www.myspace.com/laviolinada>

Fotos de la Violinada <http://picasaweb.google.com/lh/view?q=violinada&uname=lira.indiana&psc=G&filter=1#>

Facebook de la Violinada

<http://www.facebook.com/group.php?v=wall&viewas=0&gid=34481815877>

Panderos quadrats al Cor de Carxofa

<http://www.cordecaxofa.org/w/?q=node/197>

Fotos de l'Acordionada <http://picasaweb.google.com/lh/view?q=acordionada&uname=soliserena&psc=G&cuname=soliserena&filter=1#>

Cabanes d'Argelaguer

<http://argelaguer.nireblog.com/post/2008/09/29/argelaguer-el-«pais-de-mai-mes»>

[N. d'E.: Adreces electròniques facilitades per l'autor]